

[Hastrup.]

man fejl. Her i landet er vi indstillet på at vise et hensyn til hinanden; det giver måske nok nogle mindre enkle og mere komplicerede, men til gengæld sikkert også mindre brutale løsninger.

Det har været boligministerens opgave på grundlag af de bemærkninger, der findes i boligforliget, at udarbejde det konkrete lovforslag. Forligspartierne er bundet til selve princippet, nemlig at normaliseringen skal foretages på grundlag af en sådan almindelig lejevurdering; men en drøftelse af enkelte bestemmelser med hensyn til princippet praktiske udformning er både mulig og ønskelig. Der må også være mulighed for at tage hensyn til, hvad der måtte fremkomme af saglig kritik og god vejledning fra de interessegrupper og enkeltpersoner, der i særlig grad berøres af vurderingen, og som ikke hidtil har haft mulighed for at ytre sig.

Lejevurderingen skal altså være grundlaget for den ligeledes ved forliget aftalte og fastlagte lejeregulering. Det er to ting, som er nært knyttet sammen, og det spores også i lovforslaget. Flere af bestemmelserne går meget nær ind på de områder, som er af direkte betydning for lejelovgivningen, og det giver anledning til at fremhæve, at det vil være overordentlig ønskværdigt, om lejelovsforslaget hurtigst muligt bliver fremsat og kommer til behandling her i tinget.

Det er for mig et spørgsmål, om enkelte af bestemmelserne — det gælder f. eks. bestemmelsen i § 3, sidste punktum — ikke retteligt vedrører et problem, som må afklares i forbindelse med lejelovsrevisionen. Tanken med vurderingen må vel være den at få fastslået den rimelige, reelle lejeværdi, når alle forhold, som kan tænkes at påvirke denne værdi, tages i betragtning. Hvis man mener, at lejen på grund af andre forhold ikke bør forhøjes til værdien, ja, så må motiveringen herfor fremkomme under behandlingen af lejeloven.

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger om lejlighederne i ejendommene fra perioden før 1900. Den omstændighed, at lovforslaget ligesom boligforliget går ud fra, at vurderingen af lejligheder i ejendomme opført før år 1900 kun skal foretages efter ejerens anmodning, har givet anledning til en række misforståelser. Vi ved alle,

at lige så vel som der er mange ringe boliger, er der også mange særdeles gode, rummelige og velbeliggende boliger fra dette tidsrum, og for disse sidste gælder, at lejen ofte er helt ude af takt med boligernes faktiske værdi. Det er forhåbentlig nu klarlagt, at den eneste forskel, årstallet 1900 giver, er, at ejerne af ejendomme fra før dette årstal selv skal rekvirere skemaerne, mens ejerne af ejendomme efter dette årstal automatisk får dem tilsendt. I øvrigt er proceduren den samme.

Når man har haft med disse ting at gøre et stykke tid, har man ikke kunnet undgå at blive overbevist om, at der findes meget ringe boliger — baggårdsboliger uden isole-ring, uden bekvemmeligheder af nogen art — hvor selv en beskedent huslejestigning kan siges at være urimelig.

I sin fremsættelsestale går boligministeren ud fra, at lejen ikke skal kunne forhøjes i disse lejligheder, men måske endda skal nedsættes, og han kan have ret i, at der i flere tilfælde utvivlsomt allerede for disse meget dårlige boliger betales, hvad man rent faktisk må sige de er værd. Men man kan ikke lade være med at spørge: hvis lejen nu ikke må forhøjes, måske endda ikke i 8 år, hvad så med disse boliger? Lovgivningsmagten forbyder ejeren at opkræve en leje, som gør ejendommen rentabel, end-sige skaffer midler til modernisering, gen-opretning eller vedligeholdelse af det leje-des værdi; men samtidig forbyder den ham ved andre bestemmelser at sanere eller ned-rive ejendommen og opføre en anden i stedet. Han bliver på den måde sat skakmat; han kan ikke få et rentabelt udbytte af sin ejend-om eller midler til at vedligeholde den hvorfor han må lade den forfalde uden mulighed for at rive den ned og opføre en anden i stedet.

Og hvad der er slemt for ejerne, er måske lige så slemt eller endnu værre for lejerne. De har den trøst, at de kun skal afse en meget ringe del af deres indkomst til at bo for, men deres bolig er ikke menneske-værdig, den er fugtig, den er ækel, måske mørk og kold og helt utilfredsstillende som ramme for et familieliv og navnlig for bør-nehens opvækst. Jeg mener ikke, at det kan være samfundets opgave at fremkalde en tilstand, hvor der bliver stadig flere slum-boliger, navnlig i de store byer, og jeg håber